

Potreby sú differentia specifica textu, subjektu, skupiny, národa, kultúry, civilizácie, života Mýtický text má svoje funkcie a potreby. Obsahuje čitateľovu potrebu vysvetliť vznik a štruktúru sveta, bohov, prírodných javov Mýtický príbeh zachováva naratívne poznanie pre budúcnosť. Text srbského stredoveku prezentuje potreby dynastie Nemanjčevcov, potreby národa, svätých Lyrické texty chorvátskej renesancie zmenili stredovekú túžbu a konštituovali túžbu po žene Don Quijote, Don Juan, Faust predstavujú neautentické potreby Texty N Tadića a V Popu majú svoju potrebu vysvetliť koniec zdeformovaného a dehumanizovaného sveta, detronizovať anonymnú autoritu.

Na historickej rovine neautentické potreby Hitlera a Stalina fyzicky zničili milióny ľudí Ich monológ, túžba po moci, sadizmus a deštrukcia vyprodukovali masochistickú perverzitu davov Koho nemohli programovať, toho zlikvidovali. Goebbels vravel „Ľudia si neželajú vôbec nič okrem toho, aby sa nad nimi slušne vládlo“ (Fromm, 1983, s. 195)

Potreby národa môžu byť autentické. Také sú potreby Žiadostí slovenského národa z roku 1848 („Prebudený národ suverénne žiada“) Také sú aj potreby slovenského, chorvátskeho a slovinského národa po I a II svetovej vojne a po roku 1989 Potreby kultúry, civilizácie, života sa rozvíjajú s vývinom civilizácie Sme bombardovaní novými knihami, videokazetami, ktoré kontroluje „iný“ V druhej polovici XX storočia sú dôležité ekologické potreby Žiadna politická strana nemôže vstúpiť do volieb bez toho, že by sa nepokúsila aspoň naoko hľadať odpoveď na tieto otázky životného prostredia

Potreby myslieť (cogito, ergo sum) a hovoriť sú pre subjekt konštitutívne Subjekt operuje znakmi a štrukturuje rôzne významy, artikulujúc svoje a cudzie potreby Subjekt a národ majú svoj základ v jazyku Jazyk produkuje alebo ničí ich subjektívnosť Autentický život je možný len v autentickom jazyku Bez potrieb by nebolo ani človeka, ani kultúry, ani vzťahov medzi ľuďmi Smrť je priestorom bez potrieb Prázdny temný text Neautentické potreby môžu „prehltnúť“ subjekt Don Juan zvädza po určitú hranicu Keď prenikne cez tieto hranice božskej trpezlivosti a milosrdenstva, prehltnie ho zem Jeho potreby ho zničili Keď sa subjekt stane objektom svojich potrieb, vkročí do priestoru bez humanistických princípov a hodnôt

Čo sľubuje moderný, resp súčasný text? Je to supertext alebo ilúzia nafúkaného „ja“? Ponúka vôbec niečo nového? Alebo sa vyčerpáva v opakovaní dávno známych výnamov?

Dnes nás už nič nemôže prevapíť Koho ešte vzrušujú postoje F T Marinettiho „Chceme oslavovať vojnu — jedinou hygienu sveta — militarizmus, deštruktívne gesto anarchistov, pekné myšlienky, ktoré vraždia, a nenávisť k žene“ (Manifest futurizmu, In Moderni pravci u književnosti, 1984,

s. 53—56) Ani Tristan Tzara už nie je zaujímavý. Všetko, čo vidíme, predsa nie je hlúposť a báseň je čosi viac než novinársky článok. Hľadanie nového jazyka bolo aktuálne pred Apollinairom aj po ňom, a ukázalo sa neproduktívnym pokusom Môžeme operovať len tým jazykom, ktorý máme.

Kto by ešte uveril A. Arthaudovi, že každé písanie je svinstvo? Nadrealisti už nie sú aktuálni, ani ich hlavný princíp tvorby, „všemožnosť sna“ Logika, pravda, rozum pretrvávajú aj naďalej Ich deštrukcia sa ukázala byť sterilnou Nič nezmenili Futurizmus, dadaizmus a nadrealizmus patrili k tzv. centrálnemu modelu avantgardy, ktorý chcel zbúrať kultúru

„Periférny model chcel zachovať tú istú kultúru“ (Oraić—Tolić, 1990, s. 208)

Keď predstaviteľ mladšej generácie srbského básnictva Laslo Blašković povedal „DADA je nje kala / njakala, lepo / Ali ja sam / deda DADA“ (pozri Zvuci i komešanja, In Antologija novijeg pesništva u Srbiji, 1989, s. 213—216), nebola to žiadna novota Lyrický subjekt kladie seba do pozície predchodcu dadaizmu Tento narcizmus, hra zo slovami a vulgarizmy nepredstavujú skutočne nič nové Text je založený na hre, ktorá nie je schopná nič sľúbiť, okrem lacnej hry Po dadaistickej, futuristickej a nadrealistickej hre (dobrodružstve) každý pokus o radikálnu inováciu sa ukázal ako jalový, búranie už nie je možné, lebo opakuje modely z minulosti Avantgarda sa stala — znie to paradoxne — tradíciou

Čo sľubuje postmoderný text?

Podľa D. Oraićovej—Tolićovej „modernistickí a avantgardní autori ponúkali nové, temné a zvláštne významy Postmoderní autori ponúkajú už známe významy, ktoré často preberajú z kultúrnej tradície Periférny avantgardný model chcel citáciou zachovať kultúru Na začiatku postmoderny citácia má najčastejšie príznaky múzea a archívu Pre strach zo zničenia civilizácie a kultúry postmoderní umelci nepestujú rovnocenný dialóg s pokladnicou tradičnej kultúry ako v avantgardnom veľkom citátovom dialógu, ale vedome kladú seba do podriadenej pozície, doslovne odpisujú a prekresľujú texty z vlastnej tradície a súčasnej kultúry“ (Oraić—Tolić, 1990, s. 209)

Postmoderna radikálne rozšírila pojem fabuly Obsahuje všetky možné systémy jazykových hier Diskurz na základe absolútnej slobody paradigmatického a syntagmatického princípu operuje s týmito hranami a konštruuje „pohyblivú“ konfiguráciu (konfigurácie) jazykových hier Slovo režiruje „sujet“ sveta a človeka

Podľa B. Schmidta „podstata postmoderny tkvie v úsilí presvedčiť nás, aby sme zabudli na modernu so všetkými jej problémami, krízami, dilemami, ako keby tieto problémy a krízy boli už neaktuálne Uprostred dejín nám vravia, že niet dejín, uprostred kapitalizmu nám vravia, že už niet kapitalizmu, uprostred industrializmu nám vravia, že už niet nadvlády človeka nad